

KOEIENOVERSTEEKPLAATS EI VAN COLUMBUS BIJ WEIDEGANG EN ROBOTMELKEN?

Hoe sla je de brug tussen melken met robots en weidegang? En hoe realiseer je weidegang als er een openbare weg ligt tussen stal en weide? Aan het woord Paul Wigman, melkveehouder in Rha (Gelderland). “Er zijn veel meer situaties waarbij een koeienoversteekplaats gewenst is. Wij hebben het gedaan uit idealisme.” Wat is hun ervaring?

Voorjaar 2011. Op het melkveebedrijf van familie Hupkes in Voorst bij Zutphen kunnen veehouders kennismaken met een koeienoversteekplaats. Hier steken koeien vrij de openbare weg over om naar de weide te lopen. Omdat de dieren voorrang hebben op al het overige verkeer, komt het project bekend te staan onder de noemer ‘Klara first’. Voor Paul Wigman en Marievonne Reulink een enorme inspiratiebron en het startpunt voor jarenlange inspanning om ook op hun melkveebedrijf in Rha een koeienoversteekplaats te realiseren. Vanuit de ideologie dat een koe in de wei hoort, het streven naar een gezonde, productieve en duurzame koe die langer op het bedrijf blijft en, voor zover we een dier emoties kunnen toeschrijven, vanuit de passie voor vreugdevolle koeien.

Op het melkveebedrijf van Paul en Marievonne worden gemiddeld 110 koeien gemolken met 2 Lely melkrobots. De combinatie van robotmelken, grootte van de veestapel en de openbare weg maakt weidegang arbeidsintensief en leidt tot lange wachttijden voor het verkeer. Helaas, want volgens beide hoort een koe in de wei. Dat idealisme en het streven naar een duurzame koe was een eerste motivatie. “Bovendien waren we er toen al van overtuigd dat weidegang ooit geen optie meer zou zijn, maar een eis”.

“Toen al waren we ervan overtuigd dat weidegang ooit geen optie meer zou zijn, maar een eis”.

VAN IDEOLOGIE NAAR REALITEIT

Vanaf die bewuste dag in Voorst herinnert een krantenartikel aan de muur het ondernemende stel iedere dag aan hun ideaalbeeld. "We gingen met diverse deskundigen in gesprek. Onder andere een 'weidecoach' die ons bedrijf op alle vlakken doorlichtte en keek of we echt achter weidegang stonden." Daarnaast moest het gebruik van de openbare weg in kaart worden gebracht. Er werd een meting gedaan door de gemeente: hoeveel verkeer, welk soort verkeer en op welke tijden van de dag? Was de weg wel geschikt voor een koeienoversteekplaats? "In onze situatie was de openbare weg een sluiproute en waren er twee gelijkwaardige alternatieven voor het verkeer". Maar daarmee was de oversteekplaats nog geen realiteit.

Gesprekken met onder andere de dierenarts, voervoorzitter, waterschap en gemeente volgden. Voor alle bureaus uit de straat werd een informatieavond georganiseerd. "Voordeel voor de buurt was een betere verkeersveiligheid door een snelheidsbeperking". Natuurlijk waren er vragen over het schoonhouden van de openbare weg, maar de meeste bureaus bleken vooral enthousiast. "Het proces met de gemeente en het waterschap verliep moeizamer en vroeg veel van ons als ondernemers. Vele e-mails en telefoontjes waren nodig om de gang erin te houden." Eén van de struikelblokken voor het waterschap was het verbreden van een dam voor het koepad. Uiteindelijk vonden beide partijen elkaar toen werd voorgesteld om als tegenprestatie een andere dam weg te halen. "Je moet ontzettend creatief zijn en in oplossingen denken. Doorzetten en vastbesloten zijn om de koeienoversteekplaats voor jouw koeien te realiseren. Het voortraject zorgde er alles bij elkaar voor dat we nauwelijks tijd zouden hebben voor de bouw". Voor de weidepremie -belangrijk om direct een begin te kunnen maken om de investering terug te verdienen- moesten de melkkoeien voor 15 juni in de wei staan.

"Je moet ontzettend creatief zijn en in oplossingen denken. Doorzetten en vastbesloten zijn om de koeienoversteekplaats voor jouw koeien te realiseren."

DE AANLEG VAN DE KOEIENOVERSTEEKPLAATS

Op tijd beginnen klinkt simpel. Wat maakte de realisatie dan zo complex? "In ons geval werd de koeienoversteekplaats gecategoriseerd als pilotproject. Omdat het nieuw is, verlopen de besluitvormingsprocessen trager. Neem als voorbeeld de permanente verkeersborden. Dit kostte drie maanden extra. Daarnaast hebben de koeien op de koeienoversteekplaats voorrang op al het overige verkeer. Hiervoor moest een 30 km zone worden ingesteld. Ook is een aparte passage gemaakt voor voetgangers." De aanleg van een koeienoversteekplaats omvat dus meer dan het openbreken van de weg en het aanbrengen van veeroosters en afrastering. Een aandachtspunt is ook de juridische kant. In veel gevallen wordt het risico op ongevallen of calamiteiten op de oversteekplaats gedekt door de aansprakelijkheidsverzekering* . "Wel hebben we de koeienoversteekplaats gemeld bij onze verzekering en is het ook expliciet opgenomen in de polis."

** Mogelijk verschilt de dekking per situatie en/of per verzekeraar.*

"Het was tot aan het laatste uur spannend of we het op tijd af zouden krijgen."

Zoals met elk bouwproject is het van groot belang om concrete afspraken te maken met de uitvoerders van het bouwplan en ze er vervolgens ook aan te houden. "Dat was in ons geval extra belangrijk omdat het voortraject al veel tijd gekost had. Met nog maar een paar weken te gaan dreigde een constructeur roet in het eten te gooien." De datum voor de weidepremie kwam steeds dichterbij. "Het was tot aan het laatste uur spannend of we het op tijd af zouden krijgen. Zestien dagen hebben we keihard gebikkeld, uiteraard naast het dagelijkse werk, maar uiteindelijk is het gelukt!"

ERVARINGEN MET DE KOEIENOVERSTEEKPLAATS

Nu de koeienoversteekplaats er is, is het iedere dag weer genieten. "Weidegang zorgt onder andere voor een betere conditie, klauwgezondheid en vruchtbaarheid. Precies punten die het voor ons zo belangrijk maakten om weer weidegang mogelijk te maken op ons bedrijf." Een constructieve en goede samenwerking met alle partijen blijft cruciaal, ook nu de koeienoversteekplaats er is. "De gemeente is en blijft verantwoordelijk voor het weggedeelte en hiermee dus ook voor dit gedeelte van de koeienoversteekplaats. Daarom bespreken we uitvoerig met de verantwoordelijke ambtenaar het optimaal waarborgen van de veiligheid."

Marievonne en Paul wil graag andere boeren inspireren en adviseren. "Veel mensen hebben het ons ontraden. Ze zeiden bijvoorbeeld dat de productie zou dalen en dat het aantal melkingen zou kelderen. Dit is bij ons niet aan de orde. We verwachten een terugverdientijd van 2,5 jaar." Heeft de koeienoversteekplaats naast de economische voordelen – anderhalve cent per liter meer door de weidepremie – ook andere voordelen? "We hopen natuurlijk, zoals eerder beschreven, op die duurzamere koe. De verkeersveiligheid in onze straat is verbeterd en we zien regelmatig mensen stoppen en genieten. Soms worden er zelfs foto's en filmpjes van de overstekende koeien gemaakt. Het lijkt ons mooi om nog een zitplekje te creëren. Mensen reageren louter positief. Dat is erg leuk!"

De verkeersveiligheid in onze straat is verbeterd en we zien regelmatig mensen stoppen en genieten. Soms worden er zelfs foto's en filmpjes van de overstekende koeien gemaakt.

TIPS EN TRICKS

Met een totale doorlooptijd van twee jaar, met nadruk op uitvoering in het laatste jaar, hebben Marievonne en Paul waardevolle ervaring opgedaan. "Voor zo'n project moet je alle ondernemersvaardigheden inzetten: leiding geven, communiceren, plannen, monitoren, initiatief nemen, reflecteren, oplossingsgericht denken, overzicht houden, doorzetten, evalueren, inzicht hebben in processen, motiveren, overtuigen, noem maar op. Je moet bovendien een ware 'grasmanager' worden, een vak apart." Welke tips hebben ze voor melkveehouders met vergelijkbare uitdagingen op hun bedrijf? "Ga om te beginnen met een weidecoach en deskundigen uit je omgeving na of weidegang écht bij jou en je situatie past. En wees erop voorbereid dat er bij de gemeente en het waterschap weinig tot geen ervaring is met koeienoversteekplaatsen. Zij hebben er op het eerste gezicht weinig belang bij. Dat vraagt oplossingsgerichtheid en overtuigingskracht van jou als ondernemer. En vergeet de details niet. Zo kozen wij voor roosterbakken met wildtrappetjes van Efko Beton, waardoor kleine dieren als kikkers en egels gemakkelijk uit de roosterbak kunnen kruipen. De wildroosters van Efko Beton waren niet alleen kostentechnisch de beste oplossing. Ze dachten ook mee in oplossingen waar we zelf nooit aan hadden gedacht."

“Wij kozen voor roosterbakken met wildtrappetjes van Efko Beton, waardoor kleine dieren als kikkers en egels gemakkelijk uit de roosterbak kunnen kruipen.

Paul Wigman is voor Efko Beton referentiebedrijf voor koeienoversteekplaatsen. Andere koeienoversteekplaatsen kun je vinden in Voorst bij Zutphen (GLD), Schalkhaar (OV), Harlingen (Friesland), Nieuwerkerk (Zeeland) en Agelo (OV). Kijk daarvoor ook op de kaart. Bij de bedrijven die deelnemen als referentiebedrijf vind je de contactgegevens en het adres. Zij delen graag hun ervaringen en geven tips.

PAUL: 06-52011778

MARIEVONNE: 06-14417674